

Znaczenie instytucji dla zdrowia, postaw i zachowań w późniejszym życiu

dr Anna Nicińska, Wydział Nauk Ekonomicznych, Uniwersytet Warszawski

Mogłoby się wydawać, że wpływ socjalizmu i komunizmu na społeczeństwa krajów należących do bloku socjalistycznego zakończył się wraz z upadkiem muru berlińskiego. Jednak statystyki międzynarodowe nadal wskazują na istnienie cech wspólnych krajom post-socjalistycznym. Proponowane badanie skupia się na dwóch takich cechach: stanie zdrowia i zachowaniach opiekuńczych. Są one ważne w kontekście zaawansowanego starzenia się demograficznego w krajach Europy, ponieważ kształtują popyt na opiekę długoterminową i podaż tej opieki w obrębie rodziny. W analizie zostaną wykorzystane dane panelowe z badań GGS (*Gender and Generations Survey*), SHARE (*Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe*) w tym retrospektywne wywiady biograficzne SHARELIFE, oraz dane z baz WVS (*World Values Survey*) i ESS (*European Social Survey*).

Proponowane badanie stawia sobie za cel analizę przyczyn współcześnie obserwowanego stanu zdrowia a także postaw i zachowań opiekuńczych osób, które doświadczyły życia w reżimach socjalistycznych (lub komunistycznych) w porównaniu do osób, które nie mają takiego doświadczenia ze względu na miejsce lub czas urodzenia. Analiza będzie zatem obejmować starsze i młodsze osoby dorosłe żyjące w krajach post-komunistycznych oraz w innych krajach europejskich. Przyczyn zróżnicowania postaw i stanu zdrowia będziemy szukać w kontakcie z instytucjami socjalistycznymi w latach młodości charakteryzujących się szczególną podatnością na wpływy zewnętrzne (ang. *impressionable years*). Zbadamy znaczenie edukacji, w szczególności obowiązku szkolnego, w kształtowaniu preferencji i zachowań utrzymujących się przez całe życie a dotyczących roli i zobowiązań rodzinnych w zapewnieniu opieki i wsparcia finansowego członkom rodzin w potrzebie oraz zachowań ryzykownych, które silnie wpływają na zdrowie w późniejszym wieku takich jak unikanie aktywności fizycznej, stosowanie niezbilansowanej diety, czy konsumpcja alkoholu i nikotyny.

Unikatową cechą badania jest wykorzystanie reform systemów edukacji w krajach Europy (post-socjalistycznych również) w minionym stuleciu do identyfikacji wpływu edukacji komunistycznej w odróżnieniu od innych istotnych czynników (w tym występujących w okresie transformacji). Liczba lat obowiązku szkolnego, wiek jego rozpoczęcia oraz treści nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem programu wychowania fizycznego oraz wartości rodzinnych, pozwolą porównać efekty edukacji socjalistycznej z edukacją w ustrojach kapitalistycznych. Znaczenie tych wyników jest cenne, ponieważ niewiele wiadomo o źródłach siły wartości rodzinnych i słabości stanu zdrowia w krajach post-socjalistycznych w porównaniu do innych krajów europejskich. Ponadto, uzyskane wyniki pozwolą lepiej zrozumieć znaczenie edukacji w kształtowaniu nawyków pro-zdrowotnych oraz zdrowia w późniejszym życiu a także znaczenie doświadczeń z lat dziecięcych i młodzieńczych w kształtowaniu się postaw i zachowań opiekuńczych.

Wyniki badania będą pomocne w opracowaniu skuteczniejszych polityk wspierających zapewnienie opieki długoterminowej, co stanowi jedno z pilniejszych wyzwań starzejącej się Europy. Pomogą także zrozumieć długookresowe konsekwencje edukacji, w tym wychowania fizycznego, dzięki czemu, między innymi, możliwa będzie skuteczniejsza profilaktyka zdrowotna. Równie ciekawym efektem badania będzie lepsze zrozumienie współcześnie występujących konsekwencji socjalizmu.